

مسابقه «مدرسه ایرانی، معماری ایرانی» و هزار اما و اگر دیگر

حامد کامل‌نیا / دکترای معماری

kamelnia@ferdowsi.um.ac.ir

چند سالی است که سازمان نوسازی و توسعه تجهیز مدارس اقدام به برگزاری مسابقه‌ای با عنوان «مدرسه ایرانی، معماری ایرانی» می‌نماید. در این راستا گروه‌های مختلفی از بخش‌های مرتبط با موضوع شرکت نموده و ایده‌های خود را در حوزه طراحی مدارس ارائه می‌دهند. اما پرسش اصلی درباره برگزاری این مسابقه این است که به راستی مسئولان ذی‌ربط چه هدفی را دنبال می‌کنند؟ چه کسانی و با چه دیدگاهی طرح‌ها را قضاوت می‌کنند و محصول نهایی معرفی شده، آیا دستورالعملی برای آینده معماری مدارس ما است یا خیر؟

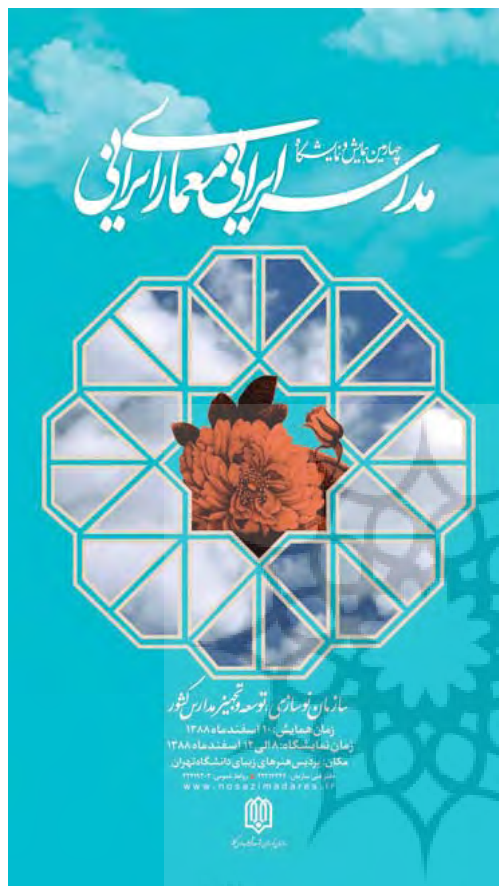
تجربه چند سال گذشته نشان داده که دیدگاه غالب بر موضوع، به هیچ روی متناسب با معیارهای تخصصی طراحی مدارس معاصر نیست و بیشتر به دنبال ظواهر فریبنده، نادرست و کپی‌برداری‌های ناقص از الگوهای فرمال معماری گذشته است که آنها را بدون تحلیل و در نظر گرفتن میزان همسویی با نیازهای آتی آموزشی کشور به عنوان نسخه‌های تجویز شده به مخاطبان خود اعلام می‌کند. (مدارسی مملو از کلاس‌های ردیفی و راهروهای مستقیم‌الخط که به آنها یک حیاط مرکزی یا چند طاق و قوس چسبانده شده).

موضوعی که دست‌اندرکاران و مسئولان چنین رویداد مهم و ارزشمند باید به آن پاسخ دهند این است که آیا نمونه‌های معرفی شده بیانگر خط مشی غالب بر نهادهای تصمیم‌ساز در حوزه معماری مدارس است یا تنها سلیقه افرادی است که در سال‌های گذشته دیدگاه‌های نادرست خود را در این عرصه حاکم کرده‌اند؟

یقیناً متخصصانی که در حوزه معماری مدارس و با دانش روز این حوزه آشنا هستند، بر این مطلب صحه خواهند گذاشت که جریان حاکم بر معماری مدارس کشور نه تنها نادرست، بلکه در برخی موارد کاملاً برعکس معیارها و شاخصه‌های علمی طراحی مدارس است.

به راستی معلوم نیست چرا ما باید دقیقاً در نقطه مقابل تجارب جهانی در حوزه معماری مدارس (و یا حتی با نمونه‌های پیشین مدارس گذشته خود) باشیم و بر خلاف آن حرکت کنیم. خوشبختانه امروزه به اندازه کافی منابع غنی و نمونه‌هایی موفق از مدارس در تمامی نقاط جهان وجود دارد که بتواند معیارهای کاملاً واضح و روشنی برای آینده معماری مدارس کشورمان، با توجه به نیازهای خاص خودمان، باشد.

معیارهایی که در نمونه‌های معرفی شده نه تنها در بسیاری موارد رعایت نشده، بلکه متأسفانه در برخی موارد کاملاً عکس آنها به کار گرفته شده است و از الگوهایی استفاده شده که سال‌ها ناکارایی آنها محقق شده است. به نظر می‌رسد اهمیت توجه به حوزه معماری مدارس به دلیل تأثیر بسیار زیادی که بر رفتارهای مختلف دانش‌آموزان دارد، آن قدر زیاد است که ارزش آن را داشته باشد. مسئولان این بخش با دانشی وسیع‌تر و به دور از حب و بغض‌ها و خط و مرزهای سیاسی و ایدئولوژیک و با قلبی مملو از عشق

و علاقه به آینده فرزندان این مرز و بوم چشم‌ها را بشویند و جوری دیگر ببینند.

در این که موضوع معماری مدارس در تمامی کشورهای دنیا از جایگاه بالایی برخوردار است، تردیدی نیست و در کشور ما نیز این موضوع باید در اولویت‌های اصلی قرار بگیرد و برگزاری چنین همایش‌ها و مسابقاتی برای کشور ما بسیار

یقیناً متخصصانی که در حوزه معماری مدارس و با دانش روز این حوزه آشنا هستند، بر این مطلب صحه خواهند گذاشت که جریان حاکم بر معماری مدارس کشور نه تنها نادرست، بلکه در برخی موارد کاملاً برعکس معیارها و شاخصه‌های علمی طراحی مدارس و در نقطه مقابل تجارب جهانی در حوزه معماری مدارس است که گاه بر خلاف آن نیز حرکت می‌کند.

ضروری و حیاتی است؛ اما این حقیقت را باید پذیرفت که روش در پیش گرفته شده مملو از اشتباهاتی است که سال‌ها در این بخش تداوم پیدا کرده و جریانی که این بخش در مسیر آن حرکت می‌کند پر از اما و اگر است! امید است تا زحمات و تلاش‌های همه عزیزانی که خالصانه و باایمان واقعی و قلبی در این راه گام برمی‌دارند، توأم با دانش تخصصی باشد که بتواند برای آینده معماری مدارس کشور عزیزمان پیام‌آور روزهایی روشن باشد.